

Le Président

L . D . D . H .

AAKAMA

Duddó le Goytih Migaqaal,

Islaam Doolat Diini

Seehadayti Garwáh baad Kukta kee Afrikák Seehadaytu kee Ummatá Garwáh Shartih addál elle baxxaqimmi itt'nnal Gabuutih Ummatá Seehadayti Garwá kee Demokraasí radmoomáy missoysoosá kak inkih a Distuurih addát geytimtat tanxawweemih aysaxxaagé kukta hayta.

Gabuutih Ummatá Garti Doolat kee kaxxa Demokraasíy numtinamó kee yagalen garwá kee curruyootáh dudda le saada, kalah kaadu agat egeltáh nokrat le dadal waasissa arcissu leh tan gidmi diggossa.

Gabuutih Ummatá wagari kee kataysiinul kulli ummatootíy is le curriyat, qadli kee qikó tú-mabul le'llih moddaqiiyannu kee rasi inkihnaanéh ittin caddi rakiiból, makayyó taalleemih fayxí diggossa.

I^{toh} INAYTÁ DOOLAT KEE MODDAQIIYANNU

1to margaqá :

Gabuutih Doolat demokraasí leeh, moddaqiyik yaniih, inkittuy kurruume wa'a Ummuno kinni.

Usuk ummaan numuh madqá foocal afa, otoynó, samad, nadó hinnay diini baxsa maleh, missoow waasisa. Usuk kulli iimaanwáh caddi aba.

Kay itró « Inkiinó-Missoowu-Wagari » kinni.

Kay radmó ummatá cukuumatá, ummatá haysitte cukuumatá, ummatáh gacte cukuumat kinni.

Kay imixxig afitté: qarab af kee faransaawíh af kinni.

Ligue Djiboutienne des Droits Humains

Siège : Quartier V - Boulevard de GAULLE - B.P. 74 - DJIBOUTI

République de Djibouti

Téléphone/Fax domicile : + 253 / 358 007 - Bureau : + 253 / 357 804

E-mail : noel_iddh@yahoo.fr

Site : <http://www.iddh-djibouti.org>

2to margaqá :

Doolatak inaytá-magaalá Gabuutí kinni.

Ummuunoh astá simbiliy bulciniih, anxaxiih, qadoy kooná amó le qasa cutukti edde yani.

Madqá agat-xongoló kee Ummuuno muhri tayseede.

3to margaqá :

Gabuutih Ummuuno kak yanim, af, samad, nadó hinnay diini baxsa maleh, usuk adoytittéh yeexegeeh inkih tan seehadáy sinnil yan fardi oggolte.

Agat moddaqiyanni Gabuutih ummatáy kaa sinni awliseynittéh gubak hinnay malá-gacsih gitak gexsittah iimi.

Ummaták hebelto gulub, hebelto num moddaqiyanni gexsit isih duddoositam ma duuda.

Hebelto num baatilih agat egeltáh adoytak kagoonu ma duudan.

4to margaqá :

Ummatá cakki ummaan abbootanak rakiibó kee raceyná kinni. Usuk, inkihniniih, missowtaah sirrih tan xongoló-macól baxxaqsima.

Abnissóh abbootan kee madqáh abbootan inkihnin xongoló-macó hinnay teetik tewqe marók taabuke.

5to margaqá :

Gabuutih agattiinaytittéy taban kee bacra karmá gufte, labuk sayih, meqellat kee siyaasá garwá taggidiqqe, madqá elle eyeseddi hayte caalootál, inkih dooreynitté kinni.

6to margaqá :

Siyaasá cizbitté xongoló-macól qaalta. Usun xissiimaanaah, Distuuruuy, agat moddaqiyannu kee demokraasí radmoomáh caddi abak, sinni agxé currik aban.

Usun samad, kedó, nadó, diini, mahdab, af hinnay rakaakayal sinni kinnoysaanam magana.

Siyaasá cizbittéh xintóh warsa kee ken agxé gexsit kee idiyá taxxoome welinaaneená madqá tayseede.

7to margaqá :

Ummuunoh madabtootí tah teeti:

- abnissóh abbootana
- madqáh abbootana
- qadli abbootana

Ummuuno madabtootíh idiyá sinná kee massá gexsu elle diggowta caalootál, ta abbootanwák kulli abbootan kay kulsa kee duddoosósák dudda leeh, inkih yan mixxaagu yakkuqe.

8to margaqá :

Ummuuno madabtootí ummatá, moddaqiiyannu qaadih, idiyá maleh gexsittam duddossaah, sadar garwá kee curriyootáh dudda le saad waasissam faxximta.

9to margaqá :

Ummuuno madabtootí, moddaqiiyanni caddi abak, wagari kee baad qadlih soolissó kee ummatá madduruuy, qaadá kee ayyuntiinó dadalah Ummuuno, rakaakay kee baad massoynaaní'llih gabá yassagallem duddossam faxximta.

II^{toh} INAYTÁ **SEEHADAYTI GARWÁ KEE FARAADÁ**

10to margaqá :

Seehadayti naciniih. Doolat kaa tassakaxxeeh, gamissam fardih teetil tan. Seehadá madqá foocal missowtah.

Kulli seehadayti nuway, curriyyat, isi nabsih saay kee inkihnaanéh gar le.

Kaal ha'an umaanék naharat muddumte madqák ugute we'eni, hebelto num katayoonu, yayseedoonu, umaané kaal yabbixoonu hinnay kaal yackumoonu ma duudan.

Ummaan numuy umaané elle he'eni kaal he'en umaané duddó qadli kaal xabba ha'am fanah tú abe we'e numih gidék yan.

Koosi gar, num isih faxa abbakaato catóh haysitam edde anuk faxe caddól waasisimah.

Curriyat waysissa maaqattá elle be'en num isih doorite cakiimih gabát is daylisaamih gar le.

Qadli gar-kureyni yecee amril kalih iimil hebelto num casbit gacu ma duuda.

11to margaqá :

Kulli num fikrat, cissi, diini, qibaadá kee tuubul curriyatih gar le madqooqí tascasse gitah caddi abak.

12to margaqá :

A distuur ikoytá gar waasisah. Sadar faxximtinaanéy cakkih umbulluyyu itteh caalatih addát akke wayya haytek, qadli kee naharal elle cubbusen gidiy raqtuh immay a garat boodaanam tanu ma dudda.

Dabqi maxagaani kinni. Dabqi gufné hinnay fokkaaqqó cagalalah madqá tascasse caalootál takku dudda.

Dabqi maxagimtinaanét boodda hinnay caddót tayseede maaqattootí dibuk inkih beya osod hinnay seehadayti nabsi wadoonuh beyan.

13to margaqá :

Teeló sirri kee aki eleelissoosáh arqó maxagaani kinni. Ta maxaggimtinaanéh korsi dibuk madqáh abnissól amrisimu duuda.

14to margaqá :

Ummuunoh agat-xayló inkih gexxaasittaah, Ummuunoh rasuk faxinnaan ikkél gaccaasittamih gar le. A gar caddót dibuk madqá tayseedu dudda.

Hebelto num saay maaqattootíh gubat gacu ma duuda madqál qaddowte caalootáh addát akke wayya haytek.

15to margaqá :

Kulli num, afak, feerál hinnay tasaawiiril currik yaxxacceeh, baxcisaamih gar le. Ta garwáh caddó madqooqíh amrisen kee gari sharafih caddit taadiye.

Agat-xayló inkih, madqooqí tascasse welinaaneenál welemak eglaalí kee sandiikaakí currik haysittu duddah.

Taamáh idiyá gar yimixxigeh. Usuk kaa taxxoome madqooqí elle tascasse innal yakkeeh, faxe caalatal taamá curriyaytat boode wa'ama.

16to margaqá :

Hebelto num adaadarissó, qayxiboobá hinnay uma xagoogáy seehadaytiinó sinniih, boolaasaah, wallossat ma xiina.

Ummaan num, ummaan Doolat abeyna, ummaan sadar abbatiinóy ta'nnah tan taamát assa itta, isi ukumuk takku, amrissól takku, madqá elle tascasse innal digaalsime

17to margaqá :

Agat kee Ummuuno rasih inkihnaanéh kalali umman Gabuutíh agat-baxal yan nacin fardi kinni.

18to margaqá :

Ummaan beedaytuy agatal, sharqil geytima isi nabsi kee isi midirih madqá gamsa yaagidiqqe.

19to margaqá :

Doolat afá baaxól Gabuutíh agat-xaylón cakki garwá kee maqoolá gamissa.

20to margaqá :

Doolat abbatiinó gexissam:

- Ummuunoh abba kee kay cukuumata
- Agat Miglisi
- Qadli abbootana

III^{toh} INAYTÁ

UMMUUNOH ABBA

21to margaqá :

Abnissóh abbootan Ummuunoh abbay cukuumat abbah kaadu yani gexisa.

22to margaqá :

Ummuunoh abba Doolat abba kinni. Usuk agat inkittiinóh saró leeh, Doolat inkitaniinó amaantisa. Usuk agat saay, agat amobaxxaqqá, rasi inkihtinaané kee Distuuru, baad xaganwá kee intigeyittéh caabi kinni.

23to margaqá :

Ummuunoh abba inkihnin xongoló-macó kee lamma addáh waraakit-qidóy mula lel laca liggidah doorima. Usuk inki addá wadir doorimu duuda.

24to margaqá :

Ummuunoh abbah mihrat ummaan faxiteyni aki agattiinaaní kak raaqak dibuk Gabuutih agattiiná yaalleeh, meqellat kee siyaasá garwá yaggidiqqeeh, barak daggowwu iyye morootomut yanim faxximta.

25to margaqá :

Ummuunoh abbootanih dooroorá, yani abbah abbootan uddur gabá kalak naharat daggowwu ittek soddom ayró, temeggeek morootom ayróh addát takke.

26to margaqá :

Madqá, doorimaané kee faxittootá xayyoysó, waraakit-qidó elle takke inna kee fakaafakó kee xalwá warsih shartitté tayseede. Is dooroorá currik takkeeh, massaané taalluh faxximmi itta missoysoosá beerissa.

27to margaqá :

Ummuunoh abba toncowwime xongoloolák dudda le mulal doorima. A muli, naharsi addáh waraakit-qidól geytime we'ek waraakit-qidó lammahaytoh addáh taban kee kooná ayrót takkem faxximta. Lammahaytoh addá dibuk fakimit kah tanim xongoloolák bisó geyte lamma faxiteyna.

Lamma faxiteynak tiyak teyni raaqek, waraakit-qidó tontoccowwime xongoloolá rankoowul lakat yamaate faxiteynah fakimut tan.

Malcina ayróy Faxittó maysaxxagoogíh obtih uddurih mamarraqák afát tanih addát numuk teynay woo udduruk afát soddom ayrók addát isi faxittóh maggaraqqá sadar focial wariseh suge edde rabamaat hinnay

edde adfimaamat, Distuur Maró xongoló-macóh uddur wadir haytu duddah.

Naharsi addáh xongoló-macók afát, faxiteynitték tiyak teyni rabek hinnay adfimek Distuur Maró dooróh uddur wadir hayta. Doorót yassiiseemih saami kak giffá le lamma faxiteynak tiyak teyni, naharsi addál, faxittó hirgoogáy takku duddak afát hinnay faxittó hirgoogá tekkek sarra raqte lamma faxiteynak tiyak teyni edde rabi hinnay adfimi yekkek Distuur Maró dooró abissoosá inkitanuk qusubuk elle takke'nnih maggaraqqá be'ele.

Dooreynitté deeqó, maloktí marók tewqe amrissól takke.

Distuur Maró ta abissoosá massaané hawwasossaah, tú-waytootal ceeltam gacissah, waraakit-qidó xalwá warissa.

28to margaqá :

Ummuunoh abba dago udduruh isi cadoorá abaamak adfimek kay ellesugá naharsi malaak yabbixe.

29to margaqá :

Naharsi malaak hinnay agat Miglisih abba edde rade

Distuur Maró faxe sabaabah, Ummuunoh Abbootanih foxó raq hinnay ellecabó sinni adfim cedi haytek wadir ellesugá Maggaraqqá Caxáh abbay ellesugáh uddurih addát Ummuunoh Abbootanih faxiteyna yakku duude wa'a yabbixe.

Ta ellesugáh uddurih addát, cukuumat yaggiloonu, korsoonu ma duudan. Ummuuno madbtootíh korsi hinnay digló kaadu takku ma dudda.

Qusba abbah dooró, foxó raq hinnay ellecabó sinni adfimih imixxig cedim tikki iyyek lakat, daggowwu ittek soddom ayrót, emeggi ittek morootom kee koona ayróh addát takke.

30to margaqá :

Ummuunoh abba agat siyaasá yayseedeeh, dacrisah. Usuk siiráh abbootan le.

31to margaqá :

Ummuunoh abba agatah eleelissó xayyoysu duuda.

32to margaqá :

Ummuunoh abba qandék dagá raaqa saqala. Usuk qandéh abbootí muggaaqisa. Ummuuno bilhadá yacee.

Usuk cabsi gar le.

33to margaqá :

Agat Miglisih abba kee Distuur Maróh abba edde kasek lakat, Ummuunoh abba ummaan madqá malá mala-gacsah xayyoysu duuda.

34to margaqá :

Agat Miglis madqe madqooqí, a Miglisil lammahayto kawsah gacsaanam essere wayya he'ek, Ummuunoh abba, ken tabsak lakat taban kee koona ayróh addát muda. Usuk ta madqooqíh abnissóh mixxaagima.

35to margaqá :

Ummuunoh abba, madqá Distuurul saduh tanim yublek, Distuur Maró araka.

36to margaqá :

Ummuunoh abba qadli maggaraqqooqíh abnissóh amó wagita.

37to margaqá :

Ummuunoh abba xagana kee ittingeyiy Agat Miglisil firmáh tantacawwimel mablitaah, oggola.

Xagana hinnay ittingeyiy massaanél firmá elle gacca itte, sadarsimmi ittek wadir madqooqík fayyá itta abbatiinó le, kulli xagana hinnay ittingeyih abnissó aki qaxi abam kee xagana hinnay ittingeyiy ittingeyitté garalluk gexxu duddah missoysoosál welimam faxxiimak.

Naharis roortat boode kalah, baad xaganay Distuuru'lluk dudda missoysoosál sadu htan sissin missoysó leh firmáh haytí hinnay oggol a Distuurih sikkaaci naharat akke kalah yakku ma duuda.

38to margaqá :

Ummuunoh abba diplomaasí kee konsuuláh awliseynitté muggaaqisaah, kee sissin ruubeynitté moddaqiyih tan Doolatwáh garil mixxaagisa. Afá moddaqiyih tan Doolatwáh awliseynitté kee sissin ruubeynitté kay garil mixxaagimta.

39to margaqá :

Madqá Ummuunoh abbah yantacawwime kulsa tayseedeeh, dumi Ummuunoh abbootíh cawal galtóh macóh innaané massossa.

40to margaqá :

Ummuunoh madabtootí, agat amobaxxaqqá, kay rasih inkihnaané hinnay kay baad xaganwáh abnissót uma'nnal sissikuk boodda umaané tan waqdi kee sadar abbootanih massaanéh gexsi idiyyi iyyek Ummuunoh abba, Miglis abba kee Distuur Maróh abbah tuubuluk lakal, agat ta umaané tanim yiysixxigek lakal, sadar abbootanih massaané gexsu arcissaah, agat meqe dacayrí amaantissa maaqattá beyu duudah Distuur sikkaaci kak afáh raaqak.

Agat Miglis cakkik daffeya.

Ummuunoh abba madqáh be'e maaqattootíh mudimih taban kee koona ayróh addát, agat Miglisit oggoluh radan.

Madqáh oggoliḥ malá, ta taban kee koona ayróḥ addát agat Miglisih maktabál oobe wayya haytek, foyyá takke.
Oggol, agat Miglisih addál ane wayya he'ek, wadir gacim xalu mali.

IV^{toḥ} INAYTÁ

CUKUUMATÁ

41to margaqá :

Ummuunoh abba isi cadarih addát cukuumatáy naharsi malaak kee maloktí adoytittéh cakkiik kak tanit qokolsima.

Cukuumat Ummuunoh abba kay cadarih addát cattaah, fayissaamah mixxaagimta.

Ummuunoh abba naharsi malaak yascasseeh, kay malál, usuk cukuumaták aki adoytitté muggaaqisaah, ken duddoysó yayseedeeh, ken cadoorá ellecabisa.

Cukuumat adoytitté Ummuunoh abbah focial mixxaagimta.

42to margaqá :

Ummuunoh abba Maloktí Maró miraacisa. Is fardik elle malloowtam:

- Doolat siyaasá tayseede maggaraqqooqí
- madqooqí maloolí
- Doolat fayyá le taamoomíy migaqtá kak Agat Miglis madqál yeyseedeh takke muggaaqissó

43to margaqá :

Ummuunoh abba isi cadoorák tú naharsi malaakal, aki maloktí kee xintók fayyá le cadareynitté, keenik kulli num le duddoysóḥ caddól awlisu duudah.

43to margaqá :

Ummuunoh abbah cadoorá barlemaan abbootaniḥ udduriḥ maggadaqqal, faxe sadar taamá kee mihrat taamál saddoowtah.

Naharsi malaak hinnay malaak yakkeenim sadar mihrat hinnay ikoytá taamál saddoowtah.

IV^{toḥ} INAYTÁ AGAT MIGLISI

45to margaqá :

Barlemaan inki miglisiy agat Miglis deqsitaah, adoytitté kak debbite migaq lek xissiima.

46to margaqá :

Agat Miglisih debbitiyaat kooná liggidah inkihniniih, sirrih tan xongoló-macól doorimta. Usun wadir doorimoonu duudaanah.

Doorimtu duddam Gabuutih agat-xayláy meqellat kee siyaasá gar taggidiqqeeh, karmák daggowwu ittek labaatanna kee sidocut tani.

47to margaqá :

Sinni cadooráh addát Agat Miglisih adoytittéh doorimtu duude waytam:

- Ummuunoh abba
- Ummuunoh awliseynitteey, makaftootí saqoltí kee ken ciggiileynitté, Gabuutih makaftak xintó-kuraníh saqoltí
- Cukuumat kee malaakiinnáh inkitani makkaabeynitté
- Gar-kureynitté
- Agat qandé kee agat saay qandéh adoytitté
- Agat boliisih awliseynitté kee dacriseynitté

48to margaqá :

Debbitiyaat ixxu, ken masaahará, dorimaané calootá, doorimaané sinná kee saaddá missoysó, waraakit-qidóh innaaneená, debbitiyaat koraasíh foxó raq yenek qusba dooroorá elle takke caalootá rakiibó madqá tayseede.

Debbitiyaat dooró kee ken doorimaanél yoo-maxiqtá tenek, Distuur Maró celtam elle gacissa.

49to margaqá :

Ummaan debbite agat awliseyna. Agat maqal afáh yan awliini uddur ma faxxiima.

Rakiibó madqá xongoló-macóh awlissó wakak teyna idinissu duddah.

50to margaqá :

Agat Miglis agat egeltáh awlisseynittéh inkitanuk xissiima.

51to margaqá :

Miglis adoytitté barlemaan maxagaani taggidiqqe.

Hebelto debbite, isi cadooráh addát yuybulle tuubuluh, yecce xongolóh taagah katayoonu, gorrisoonu, yayseedoonu, yaxoonu, hinnay kaal yackumoonu ma duudan.

Kaxxa baatil akke wayya haytek, Agat Miglis idinise kalah hebelto debbite daffeynaaníh uddurih addát biiluh hinnay digaaláh katayoonu hinnay yayseedoonu ma duudan.

Hebelto debbite daffeynák iról Agat Miglisih maktab idini maleh yayseedoonu ma duudan, Kaxxa baatil akke wayya haytek, idinisen katayyu hinnay ellecabó digaalá akke wayya haytek.

Debbite mabbux hinna katayyi Agat Miglis esserek yaadiyu duudah.

52to margaqá :

Agat Miglis cakkik qaadák takke daffeyná liggidal lamma addá aba. Naharsi daffeyná ciggilta kudók taban kee konoyuuy agdá-baxissók taban kee konoy fanat fakkimta, lammahayto Diteli alsih addát fakkimta.

Kulli qaadi daffeynáh ixximá lamma alsa kinni. Faxeemih, qaadi daffeynáh addál edde walaloonu duude we'en barlemaan bahte madqá maloolí yaqiyyiroonuh Agat Miglisih maktab tet bisóh hayu duudah taban kee kooná ayrók tatre kalah.

Liggidi maaliyyáh madqá lammahayto daffeyný maaliyyá daffeynál yaaxigeenil taqiyyirime.

53to margaqá :

Agat Miglis amók-raddó daffeyná, yeeyseeden obsimil Ummuunoh abbah esseról, Agat Miglisih abba hinnay debbitiyaat fula le mulih esseról abu duuda.

Amók-raddó daffeynáh ixximá taban kee kooná ayrók bisó sugtu ma duuda. Agat Miglis obsim gabá kalek wadir xayuk ittak baxsima.

54to margaqá :

Agat Miglisih abba debbitiyanni uddurih ixximáh doorima.

55to margaqá :

Agat Miglis addá madqá haysita. Ta madqá tayseedem:

- maktab elle xissimta inna kee kay abbah abbootan kee kulsa
- umman tan makkabá kaadu sissiniih, dago uddurih makkaboobíh ixxu, ascossíh gurra, elle xissimta inna, dawri kee duddó
- cukuumat abtóh kusaq abta barlemaan makkaboobíh xisné
- cukuumatal maqnissóh esseróh haytíh abootu
- debbitiyaat raamóh madqá
- Agat Miglisih abbay xintóh inkitani makkaabeynat cattimah abbatiinóh gubat raqta xintóh ayfoofáh massoyná
- Kulli waraakit-qidó a Distuur baxxaqisa madqooqík sarra kulli madqá elle takke gurra
- Xeflih, ummaan madqáy caagidih Distuur duddóh caddól Agat Miglisih gexsu taxxoome

V^{toh} INAYTÁ
MADQÁH ABBOOTAN KEE ABNISSÓH ABBOOTANIH FANIH
AXXOWU

56to margaqá :

Agat Miglis madqáh abbootan le. Is dibuk madqál cagal mulal xongoló tacee, 67to margaqá missoysoosá afáh raaqak.

57to margaqá :

Madqá :

- sadar abbootanih massoyná;
- Doolat kee egeltaatí fanih duddoodáh kuró, maktoobá, sadar makaroorí, agat shirkootá hinnay taamabootwáh xisné;
- meqellat kee gabqasiinu, agatiiná kee seehadá saay, daalá massoyná, ikoytá kee nagroorí missoysoosá kee fardi garwá;
- rakiibó caabinnuy agat-xaylón yontocowwime sadar curriyat kee agat kalaluh dirksen rammiti
- dooró missoysó;
- rakiibó caabinnuy gabqasá kee qaskár cadarleelá yontocowwime;
- biilwá kee umaaneená kee digaaloolíy tahal abbisimta, digaalá gurra, cabsu, qadli massoyná gar-kureynitté, malaakinni giffooweynittéh xintó, madqá kee qadli mihrootá, casbi missoysóh massoyná;
- barsi inkitani radmoomá;
- taamá, sandiiká kee ayyuntiinó saay garih rakiibó radmoomá;
- Faxeemik tanay meeri elle gacta askotti axcih lakqó haytí, abuur, bankitté, amaantissoosá cisab rakiibó, waadó kee innaaneená taxxoome gitwá tayseede.

58to margaqá :

A Dustuuruk ugutak, madqá caddól enni itta caagiidák kalihim siirá duddók tawqe. Ummuunoh abba esseról, ta caagiidál madqáh innah yewqe kawsen Distuur Maró, iró roortak ugutak, siirá lenná leh yan ittek, amrissól elle korisoonu duudaanah.

59to margaqá :

Madqooqíh ukum xeflih Ummuunoh abba kee Agat Miglisih adoytitté yaxxoome.

Ummuunoh abba kee debbitiyaat maysaxaaxacá gar le.

60to margaqá :

Xayyoysoosá, maloolí kee maysaxaaxacooxíy madqá caddók afáh tani hirgimtu ma dudda. Ta hirgime waytí qaddossam, maktab malloowuk lakal, agat Miglisih abba.

Yoo-maxiqtá tenek, agat Miglisih abba hinnay Ummuunoh abba Distuur Maróy labaatanni ayrót maggaraqqá beytat rada.

61to margaqá :

Cukuumat wakak wak agat Miglisih abta taamá kee tet gexsók wareedu hayta.

Agat Miglis isi waré kee hawwasoysók garwá yaggidiqquh tahak gubal tan arqó le:

af hinnay feeraysimte esseroorá
kusaq barlemaan makkabá
cukuumatál esseran maqnissó
liggidal agat caalatal takke xawá

Naharsinaanék, lamma ayyaamat inki daffeyná debbitiyaat cukuumat adoytittél hayta esseroorá caglasan.

Cukuumatál hinnay inki malaakal hinnay maggo maloktíl maqnissók esseró ha'anamih ukum daggowwu ittek tabna debbite taallem faxsimta. Teetih sissin daffeyný uddu rkah Miglis maktab yayseede takke. Ta maqnissók esseró he'e mari xayyooyse maggaraqqáh xawál Miglis xongoló-macó ciggiltu duddah.

Kulli daffeynáh fakimil, Miglisih Naharsi Malaak baaxók caalata, cukuumat magdaboobí kee cukuumat siyaasáh kaxxa mayfakkanáh wareedu ha'a xayyooya. Kay maxcó xawá ciggilta.

Agat Miglisih addá madqá ta maggo gurrité elle absiisan caalootá baxxaqissa.

62to margaqá :

Qeebti kukta idinissam agat Miglisiy tahah kah daffeye kinni. Ummuunoh abba ah agatah farmól warisa.

Qaskár xintó kee sissik caalat Maloktí Maról amrisimta.

Qaskar xintó kee sissik caalatih uddur taban kee koonaa ayrók mayxaará naharak agat Miglisih oggol maleh idinisimtu ma dudda.

63to margaqá :

Wagari ittingeyitté, kabxáh ittingeyitté, baad massoynaani taxxoome ittingeyitté hinnay oggoolá, Doolat maaliyyá edde culta ittingeyitté, seehadá caalat taxxoome ittingeyitté, rasi kurim, milaagu hinnay masgallá wagitta ittingeyitté madqá migaaqal akke wayya haytek diggoysimtu hinnay oggolsimtu ma dudda.

Baad xaganwáy a Distuurih missoysoosál saduh tan sissin missoysó leh diggoysó hinnay oggol a Distuurih sikkaaci дума akke kal yakku ma duuda.

Hebelto rasih baxsa, hebelto rasih masgallá malá-gacsi gitaak, ummattáh oggol maleh loowót ma cula.

64to margaqá :

Ummuunoh abba, kay esseról, agat Miglis kaa xaagoysu hinnay farmoomá kaah ruubu duudah. Ta eleelissoosál kay focial hebelto xawá rade waytam faxximta.

65to margaqá :

Cukuumat adoytitté agat Miglisih daffeynát tangaleh. Usun debbite, makkabá hinnay ken esseról xaagoysimoonu duudaanah.

66to margaqá :

Maaliyyá madqooqí Doolat culenta kee awqenta tayseede.

Meklá madqooqí maaliyyá madqooqíh abnissó hawwasossa, agat cisoobáh amxaq kee maysaadáy sarra maggaraqqá caxák cisoobá qari abu duudah caabí maleh.

Taddiirá madqooqí Doolat maddur kee ayyuntiinóh abtóh madmoomí tayseede.

67to margaqá :

Madqooqíy Distuur rakiibó madqooqíh lenná kaah oggollu he'e agat Miglisih adoytitték dudda le muli madaqu duudaah, muddumtu duddam maggaraqqá caxá Distuur Maró Distuur elle tascasse innal tanim warissek laka.

68to margaqá :

Miglis obsim tayseedem abbobtíh gaaboynáy Miglis abba Miglis maktabih ciggiilta abbobtí, makkaboobíh abbobtí, kee Maaliyyá makkabáh inkitani wareediseyni edde yangale kinni.

Cukuumat awliseyni ta gaaboynáh taamát yangale. Miglis obsimil tassiggilimu duddam 57to margaqák ugutak Miglis duddót geytimta kawsen kinni.

Obsimil, naharsinaané kee rankosul cukuumat teyseede madqá maloolí kee madqá xayyoysosáy is oggolte geytimta. A obsim korisoonu ma duudan.

Cukuumat essertek sissikaané takkeemih gar le.

69to margaqá :

Madqá maloolí hinnay maysaxaaxacoocíy madqimtek sadar gaddaliinóh daggoyso, aki quukentih daggoyso maleh hinnay qusba culentay woo bis leh bici akke kal sadar quukentih fayyá kataysanléh le m'oggolsimta.

70to margaqá :

Maaliyyá madqá Doolat gaddaliinooná kee quuken tayseede.

Agat Miglisit, miizaaniyyáh udduruk naharat tan qaadá daffeyná fakimil, faxe way ditelik taban kee konoyuk (15) naharat Maaliyyá madqáh

malá qidan. Maaliyyá madqáh malá awqenti kak inkih yantacawwimuh faxxiima culenta beerissam faxximta.

Maaliyyá madqáh malá uddurruttu ittek, naharsi kawsal elle tet obsih lakal soddom kee koona ayróh addá xongoló kah tantacawwimem faxximta. Ciná hinnay maysaxaaxacá tenek lammayhayto kawsii esserimu duudah.

Miizaaniyyáh qunxa-garabluk inikik naharat xongoló tontocowweh suge waytek Ummuunoh abba ellesugáh warre liggidih miizaaniyyák taban kee lammayhaytoh afá arcisaamih idinissó le.

Miizaaniyyá inkitani daffeynál oggolsimtu dudda.

VII^{toh} INAYTÁ QADLI ABBOTANA

71to margaqá :

Qadli abbootan madqáh abbootan kee abnissóh abbootanak amobaxxaqqá le. Kaa gexissam maggaraqqá caxáay, aki qadli cooxu. Qadli abbootan garwá kee curriyat massakaxxá hawwasoysa.

72to margaqá :

Gar-kureyni dibuk madqáh rammita. Usuk, isi makkóh addát faxe welu yaallay kay gar-kuriinót boodu wa'a muruddik gamsimah. Caxá gar-kureynitté ummaan innal digaalonu, yabiddiloonu ma duudan.

73to margaqá :

Ummuunoh abba Gar-kuriinóh amobaxxaqqáh caabiseyna. Usuk, isih qaaqisa fayyá itta gar-kuriinó marót qokolsima. Fayyá itta Gar-kuriinó Maró gar-kureynitté taamá raawow gexsó hawwasossaah, gar-kuriinó oxoommu haytaamal isi tuubul tacee. Is gar-kureynitté raamóh maró kinnuk targiqeh. Rakiibó madqá fayyá itta Gar-kuriinó Maróh xisné, gexsó kee duddoysó, kalah kaadu gar-kuriinó xintó tayseede a Distuurih addál geytimta radmoomáh caddi abak.

74to margaqá :

Hebelto num baatilih yabbixoonu ma duudan. Qadli abbootan, numtinamó curriyatih sibaabaytu kinnuk, madqál tescessime caalootáh addál ta radmó caddi diggoysa.

IV^{toh} INAYTÁ

DISTUUR MARÓ

75to margaqá :

Distuur Maró Distuur radmoomih massakaxxá kee madqooqí distuurinaané hawwasossa. Is seehadayti rakiibó garwá kee sadar curriyat caabissa.

Is madabtootí kee sadar abbootanih abtón gexsih massoysóh xagar kinni.

76to margaqá :

Distuur Maró laca adoytay awliini uddur kak wadir aqusbusime wa'a bacra liggida kinnik xissimta. Usun a'nnal yascassimen:

- lammay Ummuunoh abba muggaaqisa ;
- lammay agat Miglisih abba muggaaqisa ;
- lammay fayyá itta Gar-kuriinó Maró muggaaqissa.

Ta maró kulli affara liggida garabal taqusbusime.

Distuur Maróh abba adoytitté fanak Ummuunoh abbah gabát muggaaqisima. Usuk xongoló inki gidé tekkek lafitta xongoló le.

Dumi Ummuunoh abbotí cakkiik Distuur Maróh adoytitté kinni.

Distuur Maróh adoytitté agat Miglisih adoytittéh oggolsimmi itte maxaggimaané taggidiqqe.

Distuur Maróh adoytitté karmák daggowwu itté soddom kee konoyut taniih, abak-raag le madqá gexseynitték doorimtam faxximta.

77to margaqá :

Distuur Maró kulli dooorórah massaané kee malá-gacsi abissoosa hawwasossaah, xalwá kak warissa. Is yoo-maxiqtá taqiyyireeh elle targiqeh.

Ummaan faxiteyni hinnay ummaan cizbi dooró loowimaanéh yoo-maxiqtáh Distuur Marót rada.

78to margaqá :

Rakiibó madqooqí, ken mudaanak naharataay, agat Miglisih addá madqá abnissót cultak дума Distuur Maróy tahim Distuurul welimtak welime waytam kak cubbussal tabtam faxximta.

79to margaqá :

Distuur welinaané taxxoome caagiidáh, madqooqí muddumtak naharat Ummuunoh abbaay, Miglis abba hinnay tabna debbite Distuur Maról tabissu duddah.

Ummuunoh abba madqimte madqá kaa maadda haytek wadir laca ayróh addát Distuur Maró arakam faxximta; Miglis abba hinnay

debbitiyaat madqák ellecabó madqimik lakat laca ayróh addát Distuur Maró arakam faxximta.

Iró lamma roortal tecessime caalooták ugutak, Distuur Maró alsi addát targiqem faxximta. Faxe way, Ummuunoh abbah esseról, sissikaané tenek, a uddur bacra ayróh gaca.

Ta caalootáh addát Distuur Maró arakaanam madqá mudimih uddur tayseede.

Distuuruk afáh tanim kak tecessime missoysó muddumtu ma dudda, abnissót cultu ma dudda.

80to margaqá :

Madqá missoysóy Distuur Maró seehadaytuh ixiggi hayte rakiibó garwá taxxoomé qaadá gitak iróh anuk, caxál gar-kuriinó qambaala caagidih taagah, Distuur sinnaanék iró-raq ummaan caxál ummaan xaawiteyni wagsiisu duudah.

Araken caxá caagid targiqeeh, maggaraqqá Caxál tabissa gidah daffeytam faxximta. Maggaraqqá caxá nagay sabab aalle waytek iró-raq tayxeeruh hinnay sadi caalat yenek Distuur Maróy alsi addát targiqel tabissuh alsi uddur le.

Ta margaqáh rakiiból Distuuruk afáh tanim kak tumbulle missoysó abnissók taadeh.

81to margaqá :

Distuur Maró maggaraqqá gar-kurumteemih duddó le. Ta maggaraqqál hebelto yoo-maxiqtá gactu ma dudda. Is sadar abbootana, kulli xintó kee madqáh abbatii nooná kaadu ummaan seehadaytu kee eglaalíl inkih amrisimta.

82to margaqá :

Rakiibó madqá Distuur Maróh massoysóoy, gexsi madqá kee tet foocah baahen caagidih katayi about tayseede. Ta rakiibó madqá kaadu 80to margaqáh abnissóh gurra tayseede.

IX^{to} INAYTÁ **FAYYÁ ITTA QADLI CAXÁ**

83to margaqá :

Fayyá itta Qadli caxá arcimta.

Is, kulli inkitani maqasbasák lakal agat Miglis yescesse adoytitték xissimta. Is isi abba, isi adoytitték kak doorta.

Rakiibó madqá, tet xisné, tet gexsih madqá kee tet foocal abnisimtam faxximta caagiidá tayseede.

84to margaqá :

Ummuunoh abba kee maloktíy ta caxáh focal agat Miglis yeerrel gar-kurtuh duddó le.

Ummuunoh abba isi mihratih addát abeemih ma mixxaagima gibdi ganó akke wayya haytek. Cukuumat adoytitté sinni mihratih addát tekkeemiy edde tekke uddurih addát biiluh hinnay umaanéh weeloysime takkeemih mixxaagimtah.

Erer agat Miglis kak xissiiima debbitiyaatak lamma sidocáh mulal sadar focial takke xongoló-macól yakke.

Biilwá kee umaaneená maqnissó, kalah kaadu katayyi addát tekkookáh uddur abnissó madqooqí xalte digaaloolíh maysaadá Fayyá itta Qadli caxá taxxoome.

IX^{toh} INAYTÁ **RASI EGELTAATÍ**

85to margaqá :

Rasi egeltaatí madqá elle tascasse innal xissimtaah, xiinissimta.

Ta egeltaatí madqá elle tacasse innal currik doorimte maróh gabát xinta.

86to margaqá :

Rasi egeltaatíh addál, cukuumat awliseyni agat maqalaay, xintó hawwasos kee madqooqí massakaxxáh mixxaagima.

XI^{toh} INAYTÁ **DISTUUR SIKKAACU**

87to margaqá :

Distuur sikkaacih ukum Ummuunoh abba kee debbitiyaat itta'llih le.

Malá elle takkuh, ummaan debbite leh yan sikkaaci xoyyoysóh agat miglisih adoytitték daggowwu ittek inki sidocáh xongoló tantacawwimem faxximta.

Sikkaaci malá hinnay xayyoysóh agat miglis kak xissiiima adoytitték muli xongoló tantacawwimem faxximtaah, is ellecabóh daffeytam malá-gacsal radde xongolooláh dudda sinni mulal oggolsimta waqdi.

Faxe way, Ummuunoh abbah esseró, malá-gacsi cattimu duudah; wo'nnal, sikkaaci malá hinnay xoyyoysó agat Miglisih adoytitték lamma sidocáh mulal geyyi haytek i oggolsimta.

88to margaqá :

Hebelto sikkaacih caagid yakku ma duuda usuk Doolat manó hinnay rasi inkihnaané, cukuumatak ummuuno welu hinnay Gabuutí demokraasíh maggo cizbittéh lennát boodu waytam tumbulleek.

XII^{to} INAYTÁ
ELLECABÓ KEE TABI MISSOYSOOSÁ

89to margaqá :

A Distuur malá-gacsal tabele. Usuk farasaawih af kee qarab afat imixxig maybalaalaqál asiggilimeleeh, sadarsimeleeh, faransaawih afih kawsenti ellegaceyna akkuk.

90to margaqá :

A Distuur malá-gacsal oggolsimmi iyyek wadir soddom ayróh addát Gabuutíh Ummuunoh Distuur kinnuk abnisimele.

A Distuur yascasse madabtootíh aracat haytí Distuur oggolsimek lakal lamma alsak wadir qembiseleeh, udurruttu ittek bacra alsih addát amurruqe.

91to margaqá :

A Distuurih abnissóh faxximta missoysoosá agat Miglis xongoló-macól gacele.

92to margaqá :

Tani madqooqí loowimak raqta a Distuurul saduh ane wayteeh, qado baysa edde abe wayya he'enik.

93to margaqá :

Gabuutíh Ummuunoh addál arcimte abbatiinooná isi mihrat abak raaqelee, a wayi madabtootí qusba abbatiinooná kee madabtootí aracat gacca ittam fan anele.

Traduit par : Mohamed Hassan Kamil